AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT FOREIGN IN LANGUAGE ONLY

AMERICAN HOME

SLOVENIAN MORNING DAILY NEWSPAPER

NO. 14 CLEVELAND, OHIO, WEDNESDAY MORNING, JANUARY 18TH, 1933 LETO XXXV.—VOL. XXXV.

Predsednik Hoover poražen v kongresu radi svobode Filipincev

Washington, 17. januarja. Zvezni senat je nocoj porazil veto predsednika Hooverja glede neodvisnosti Filipinskega otočja ko je s 66 glasovi proti 26 glasoval proti vetiranju predsednika Hooverja. Na galeriji je zavladalo ogromno veselje, zlasti pa med filipinsko delegacijo. Prvotno je bil predlog, da se podeli Filipincem svoboda in neodvisnost sprejet v poslanski zbornici in pozneje tudi v senatu, toda ko je predsednik Hoover dobil postavo v roke, jo je prepovedal in jo vrnil kongresu z ostro poslanico, v kateri je pisal o "katastrofi," ki čaka Zedinjene države, ako se Filipincem dovoli svoboda. Poslanska zbornica kongresa je na to z dvetretinsko večino nadglasovala Hooverja in isto je naredila senatna zbornica sinoči. Filipinsko otočje se nahaja pod vlado Zedinjenih držav od leta 1898, ko so ga Amerikanci vzeli Špancem po kratki vojni. In v dvanajstih letih bo 13,000,000 Filipincev svobodnih in samostojnih. Še skoro sleherni predsednik je Filipincem obljuboval svobodo in v skoro slehernem kongresu se je o tem razpravljalo. V 12. letih bodo Filipinci popolnoma svobodni. Glavni pogoj je, da skličejo ustavno konvencijo in sicer tekom enega leta. Ta konvencija mora narediti ustavo in jo predložiti predsedniku Zed. držav tekom enega leta, nakar morajo Filipinci sami tako ustavo odobriti s splošnim glasovanjem. Potem se pa začne deset let preskušnje. V tem času se bo omejilo naseljevanje iz Filipinov v Zed. države na 50 naseljencev na leto. Uredile se bodo tarifne razmere. Dne 4. julija, 1944, pa se umakne zadnji vojaški in civilni uradnik iz otočja, in Filipinci prevzamejo sami svojo vlado.

—o—

Nepostavne poroke

Montreal, Kanada, 17. januarja. Vse poroke med protestantom in katoličanko, ali obratno, ako so izvršene od protestantovskega pastorja, so neveljavne glasom postave kanadske province Quebec. Tako je odredil predsednik najvišje sodnije Coderre, ko je razveljavil poroko med Mihaelom James iz Montreala, ki je katolik, in Annie Hodgson, ki je protestantinja. Oba sta bila poročena v St. George's cerkvi leta 1924, po nekem protestantovskem pastorju. Lansko leto je zakon razveljavil katoliški nadškof v Montrealu, in sedaj je temu tudi sodnija pritrdila.

—o—

Večji izdatki

Šerif Sulzmann je poslal okrajnim komisarjem proračun za leto 1933. V tem proračunu zahteva $90,000 več kot v letu 1932. Sulzmann trdi, da je število jetnikov v zaporih vedno večje, da potrebuje 14 novih deputijev, tri nove Ford avtomobile, za $4,000 novih posteljnih odej, itd. Toda okrajni komisarji, ki morajo potrditi vsak račun, so že odbili $40,000 od proračuna, kot ga je poslal Sulzmann in so izjavili, da bodo proračun še prikrajšali. Vzrok: denarja ni.

Odpuščeni uradniki

Okrajni blagajnik Collister je odpustil šest uradnikov iz svojega urada, katerih nekateri so delali že deset let v okrajnem uradu. Vse je svoječasno imenoval Maurice Maschke v njih službo.

Ruski diktator napada nezmožne uradnike radi pomanjkanja pšenice

Moskva, 17. januarja. Ruska vlada je danes uradno priznala, da so nezmožni uradniki in njih poslovanje zakrivili, da kolekta žita ni bila uspešna tekom petletke. Diktator Rusije, Stalin, je izjavil, da ni suša odgovorna za pomanjkanje. Stalin se je izjavil: "Ni potrebno, da govorimo v javnosti, kako smo napredovali in kaj smo dobili. Potrebno je, da govorimo, kje smo nazadovali, da spoznamo naše napake. Meni je dobro znano, da smo dobili v letu 1932 veliko manj žita kot v letu 1931. In temu ni kriva suša, pač pa slaba uprava uradnikov, ki ne razumejo svojega poklica. Kritizirati moramo naše tovariše, ki so bili imenovani, da kolektirajo žito po kmetijah." Boljševiški diktator se je izjavil, da mora v bodoče komunistična stranka sama paziti, kako se nabira žita, tako da se odstrani iz organizacije vsak nezanesljiv element. Stalin je mnenja, da je bil odpor ruskih kmetov napram komunizmu v letu 1932 veliko večji kot kdaj prej, povdarjal pa je, da je tudi moč stranke narastla, in da bo ta moč uničila uporne kmete.

—o—

Lep uspeh

Jako lep uspeh so imeli z veselico preteklo nedeljo člani in članice Lige ohijskih društev KSKJ, ko so priredili jako izborno napeljan program popoldne in zvečer v Grdinovi dvorani. Kot se poroča, znaša čisti preostanek nad $300.00. Dvorana je bila popoldne in zvečer polna ljudi. Pri tej prireditvi je bil tudi zaključen kontest za najbolj popularno članico pri K. S. K. Jednoti v državi Ohio. V kontestu je zmagala Miss Mary Rode iz Clevelanda, ki je dobila 11,325 glasov. Miss Mary Rode je bila kronana za kraljico K. S. K. J. v državi Ohio. Njena najbližja tekmovalka je bila Miss Mary Polutnik iz Loraina, ki je dobila 6500 glasov, in na tretjem mestu se je nahajala Miss Rose Chepick, iz Collinwooda, ki je dobila 4305 glasov. Razdelile so se tudi nagrade v svoti $10.00, $5.00 in $2.50. Prvo nagrado je dobila Mrs. Mary Modic, 6311 Carl Ave., članica dr. Marije Magdalene. Nagrada ji bo gotovo dobrodošla, kajti potrošila je svoj zadnji nikelj, da si je nabavila en tiket. Na prireditvi je bilo tudi prečitano krasno pismo gl. predsednika Jednote, Mr. Frank Opeka, kateremu so navzoči za njegovo pozornost in dobro voljo zaklicali trikrat živijo.

—o—

1,600 izpuščenih

Tekom lanskega leta je bilo iz raznih zaporov države Ohio izpuščenih 1,600 jetnikov, med njimi nekaj nad sto žensk. Kakih 200 teh je dobilo delo, dočim vsi ostali postopajo po ulicah in premišljujejo o dnevih, ko so bili v zaporih trikrat na dan siti. Nekatere podpirajo dobrodelne družbe, dočim so mnogi brez vsake strehe.

Važna seja

V četrtek, 19. januarja, se vrši važna seja skupnih društev fare sv. Kristine, in sicer v šolskih prostorih. Navzoči naj bodo vsi stari in novi zastopniki. Na tej seji bo tudi volitev novega odbora in več važnih zadev. Prosi se, da so vsi navzoči.

* Nemška država je bila včeraj 62 let stara.

Zanimive vesti iz življenja naših ljudi po ameriških naselbinah

Nocoj večer se vrši v dvorani S. N. P. Jednote v Chicagi shod, ki ga je sklical General Defense Committee v prid rudarjem v Kentuckyu.

Charles Pogorelec, kandidat za zveznega senatorja v Illinoisu, na socijalističnem tiketu, je dobil pri volitvah 8. novembra 37,922 glasov. To so končne uradne številke.

Včeraj se je v Chicagi vršilo letno zborovanje Baragove Zveze. Zastopani so bili rojaki iz Chicage, Waukegana, Milwaukee, Jolieta in Sheboygana.

V Jolietu je stavil neki brat Hrvat, da je bivši predsednik Zed. držav, Coolidge, bil — Hrvat. To mnenje je bilo precej razširjeno med brati Hrvati, ki izgovarjajo ime Coolidge kot "Kulić," dasi je pravilna izgovarjava tega imena "Kulidž."

Čez 900 milj dolgo pot iz Chicage do New Yorka je v 29. dnevih prepotoval peš rojak Ivan Jurkovič. Jurkovič se je v New Yorku vkrcal na parnik in odpotoval v Jugoslavijo.

V Milwaukee, Wisconsin, nameravajo ustanoviti Slovenskega Sokola. Vežbati se bo najprvo začelo dečke od 10. do 16. leta, potem pa tudi odrasle. Akcija je pod vodstvom organizacije Slovenski Dom.

Ana Grubar, Vrhpolje, pošta št. Jernej, Dolenjsko, išče svojega sina Franka Grubarja, kateremu bi rada sporočila važne zadeve.

—o—

Farmerji so zamorca bičali do smrti

Homer, Louisiana, 17. januarja. Trije farmarji v tej okolici so bili obtoženi od velike porote v tem mestu, da so do smrti bičali 20 letnega zamorskega dečka Fell Jenkins. Bili so aretirani, toda pod varščino zopet izpuščeni. Omenjeni zamorski mladič si je nakopal jezo farmarjev, ker se je brez njih dovoljenja nahajal na njih zemlji. Vsi trije so vzeli usnjene jermene in fanta toliko časa tepli, da je izdihnil.

—o—

Obtoženi saržent

Preteklo soboto je inšpektor Horrigan naredil pogon na neko zloglasno hišo na E. 84. cesti blizu Carnegie Ave. Dobil je v hiši neko razvpito osebo. Medtem je pa prišel v isto hišo policijski saržent Nathan Obrisky, ki je zahteval od inšpektorja, da pusti dotičnega moškega v miru, češ, da ni ničesar zakrivil. Horrigan se je seveda razjezil in zapodil Obriskija, katerega je pozneje naznanil direktorju Merricku. Trda bo predla saržentu, kateremu se sedaj očita, da ni storil svoje dolžnosti in ni aretiral lastnikov zloglasnih hiš, pač pa jih celo podpiral.

Radi najemnine

52 letni Miha Woloscyn, 3945 E. 123rd St., je lastnik grocerije. V ozadju svoje trgovine ima barako, katero bi rad dal v najem. Dobil je že skoro odjemalca v osebi nekega Wesley Redd. Toda glede cene najemnine se nista mogla zediniti. Šlo se je za 43 centov. Redd je nevoljen odšel, toda se je popoldne vrnil z nekim tovarišem, ki je prinesel revolver s seboj. Woloscyn je pa pograbil puško in ustrelil tovariša Redda, a Redd je tudi streljal in ranil groceristа. Zakaj se svet mori?

Japonci dolžijo Kitajce, da kupujejo vojne zrakoplove v Zedinjenih državah

Tokio, 17. januarja. Vojno ministerstvo je danes naznanilo, da ima dokaze, da ameriške municijske tovarne prodajajo Kitajcem streljivo, zlasti pa vojaške zrakoplove. Vendar Japonska tozadevno ne bo uradno protestirala pri vladi Zed. držav. Japonsko časopisje sicer kritizira ameriške industrije, ki zakladajo kitajske vojaške čete s streljivom, toda obenem pripominja časopisje, da imajo Amerikanci pravico prodajati svoje izdelke komurkoli. Amerikanci prodajajo Kitajcem vojne zrakoplove in avtomobile, dočim importirajo iz Nemčije topove in streljivo. Nemčija ima precej obširno trgovino s Kitajsko. Še pred kratkim je dospelo 600 strojnih pušk iz Nemčije v pristanišče Šangaj. Japonska vlada tudi zatrjuje, da so dobili Kitajci pred kratkim v Ameriki $40,000,000 posojila, kateri denar bo najbrž šel za vojne namene.

—o—

Tudi psi in mačke

Mogoče ne boste verjeli, toda če se potrudite v mestece Berea, Ohio, takoj poleg Clevelanda, in pogledate v uradni zapisnik mestne zbornice, boste tam čitali, da morajo v Berea, Ohio, psi in mačke, ki se nahajajo na javnih ulicah, nositi na svojih repih — rdeče luči ali reflektorje. Honest to goodness, tako postavo je mestna zbornica v Berea, Ohio, sprejela v ponedeljek zvečer. Dotična postava je bila sprejeta enoglasno, in pravi, da sleherna žival (bolhe in uši so menda izvzete), ki se nahaja na ulicah mesta Berea po solnčnem zahodu, mora imeti rdečo luč na repu, sicer bo aretirana. (Če dotična žival nima repa o tem mestna zbornica ni ničesar ukrenila, kam naj se obesi laterna.) Direktor javne varnosti v Berea je protestiral, rekoč, da se bo ves svet smejal mestni zbornici, toda njegov protest je bil vržen v koš, in zbornica je enoglasno odglasovala za enako postavo. Vsak konj, krava, vol bik, pes, maček ali mačka, sploh vse, kar se nahaja na štirih nogah po solnčnem zahodu v Berea, Ohio, na javni ulici, mora imeti rdečo laterno na repu ali kjerkoli v ozadju. To je čista resnica, in kdor ne veruje, naj gre gledat uradni zapisnik v City Hall v Berea, Ohio.

—o—

Komunisti pobili šipe japonskemu poslaniku

Berlin, 17. januarja. Okna na poslopju japonskega poslaništva v tem mestu so bila včeraj razbita. Komunisti so metali opeke, zavite v časopisni papir in spremljane z notico, da so berlinski komunisti zvesti Moskvi in proti japonskim povzročilcem vojne.

—o—

Brezposelni v St. Louisu očistijo mesto

St. Louis, Mo., 17. januarja. 50 brezposelnih delavcev je danes ponudilo mestni oblasti svoje roke, rekoč, da bodo očistili mestne ulice zastonj v priznanje za podporo, ki jo dobivajo od mesta.

—o—

Novi dirigent

Novi dirigent simfoničnega orkestra v Clevelandu, Artur Rodzinski, je bil rojen v Dalmaciji od poljskih staršev.

Kaj je naredila mestna zbornica v Clevelandu pri rednem zasedanju

Cleveland. — Mestna zbornica v Clevelandu je pri svojem zasedanju v pondeljek večer poslovala sledeče: Sprejela je priporočilo župana Millerja, da se kupi štiri akre zemlje med Mahoning in Cuyahoga Ave., kjer namerava mesto postaviti postajališče za uničevanje odpadkov. Sprejetih je bilo dvanajst resolucij, da se na gotovih progah upelje pet centna vožnja na cestni železnici. Sprejeta je bila resolucija, da se zahteva od državne postavodaje, da se gotove točke v sedanji volivni postavi spremenijo. Sprejeta je bila resolucija, da se zahteva, da volivni odbor odloči najmanj en dan za registracijo v volivnih kočah, namesto, da bi bili državljani prisiljeni prihajati v urad volivnega odbora. Sprejeta je bila resolucija, da se zahteva od telefonske družbe, da zniža cene. Vložena je bila zahteva, da se razširi mestna elektrarna tako, da bo lahko oddajala elektriko tudi na južnem koncu mesta. Sprejeta je bila resolucija, ki narekuje vodovodnemu oddelku mestne vlade, da pouči odjemalce vode, kako se čitajo vodni metri, tako da bo lahko vsak sam izračunal, ali je preveč plačal za vodo ali ne.

—o—

Papežev nuncij protestira proti krstitvi

Sofija, Bolgarska, 17. januarja. Papežev poslanec, kardinal Roncalli, je na energičen, toda prijateljski način protestiral, ker se je izvršilo krščenje novorojene bolgarske princezinje po crtodoksnih in ne po katoliških običajih. Nuncij Roncalli je vložil svoj protest pri bolgarskem zunanjem ministru. Bolgarska kraljica je hči laškega kralja, in princezinja, za katero se gre, je prvi otrok v kraljevi bolgarski družini. Kraljica je katoličanka, kralj pa pravoslavne vere.

—o—

2 milijona dolga

Državni nadzorniki so odkrili pri preiskavi računov v City Hall, da dolgujejo posamezne osebe mestni vladi v Clevelandu nad dva milijona dolarjev. Nihče se ne zmeni, da bi plačal te dolgove mestu. In dočim dobi mestna vlada "hell" od državnih nadzornikov, ker ne kolektira teh dolgov, pa trdi mestna vlada, da če bi državni nadzorniki sami poskusili iztirjati te dolgove, bi že vedeli, kako "hitro" bi dobili denar.

Društvo Carniola Tent, T. M.

Veliko plesno veselico priredi v soboto večer, 21. januarja, društvo Carniola Tent, št. 1288, The Maccabees. Priredili bodo takozvani "snow ball dance," kar bo nekaj posebnega. Občinstvo iz Clevelanda in okolice je prijazno vabljeno. Za okusen prigrizek in druga dobra okrepčila bo dobro preskrbljeno. Igral bo izvrstni Bob Tekavčev orkester. Pridite!

Veliko naročilo

The Diamond Match Co. v bližnjem mestu Wadsworth, O., je dobila naročila za 750,000,000 knjižic žveplenk, in v vsaki knjižici 20 žveplenk, kar pomeni, da bo narejenih 15,000,000,000 žveplenk. Naročilo prihaja od vodstva svetovne razstave v Chicagi.

* 1176 bank je v Ameriki odprlo v štirih mesecih vrata.

Otroci vedno več delajo, starejše delavce pa se pušča brez dela

Cleveland. — Dokler ni nastopila depresija boljše tovarne v Clevelandu nikakor niso hotele sprejeti na delo otrok, ki niso bili stari še 18 let, četudi so v mnogih slučajih dobrodelne družbe posredovale za delo. Danes se pa skoro nobena tovarna ne ozira na tozadevne postave, in v raznih tovarnah Clevelanda vidimo tisoče otrok v nežni starosti, ki delajo tam, dočim je v mestu samem skoro 200,000 odraslih ljudi brez dela. Tovarne najemajo mladino, ker vedo, da njej lahko manj plačajo za delo kot pa odraslim osebam. Kot prikazuje statistika se nahaja danes več kot 2,000,000 otrok zaposljenih v raznih ameriških tovarnah. Poleg tega, da industrije pa tudi velike trgovine najemajo otroke na delo, so tudi njih plače zelo znižali in podaljšali delovne ure. Videti je, da se skoro nobena oblast ne zmeni, da bi skrbela, da se postave, naperjene proti delu otrok, spolnovale. Povprečna plača otrok v tovarnah ali v trgovinah je tedensko od $5.00 do $7.00.

—o—

Nova preiskava

Dne 7. junija lanskega leta je pogorelo Ellington poslopje v Clevelandu, in pri tem je našlo smrt dvanajst ljudi. Vse preiskave, ki so jih upeljali, niso privedle do nobenega sledu, kako bi ogenj nastal. Sedaj se je pojavila neka tajinstvena priča, ki je pod prisego izjavila, da je videla na večer požara v Ellington poslopju štiri moške, ki so odhajali iz poslopja baš v trenutku, ko je začelo goreti. Dotično pričo bodo peljali v Bowling Green, Ohio, kjer sta zaprta dva najhujša clev. raketirja, obdolžena, da sta požigala čistilnice oblek in metala bombe, in ki sta najbrž imela opraviti pri napadu na slovensko čistilnico Frank Dry Cleaning. Policija je mnenja, da so se štirje moški lansko leto organizirali v Clevelandu, da požigajo in uničujejo poslopja in podjetja, ki jim niso naklonjena.

—o—

Mesto Euclid

Mestna zbornica v Euclidu je odbila $41,000 od mestnega proračuna za leto 1933. Dočim je veljala mestna vlada lansko leto $161,000, se bodo morali letos zadovoljiti s $120,000. Vse plače bodo znižane za 16 odstotkov.

Državljanska šola

Na ponovna vprašanja izjavljamo, da se vrši državljanska šola vsak četrtek, ob 7. uri zvečer v veliki dvorani javne knjižnice na 55. cesti in St. Clair Ave.

Prošnja!

Kdorkoli je videl avtomobil, ki je 29. decembra, 1932, okoli 6. ure zvečer, na 65. cesti in Superior Ave., podrl rojaka Jos. Cvelbarja, je prošen, da to naznani njegovi sestri Mrs. Josephine Živoder, 1068 E. 67th St.

Obisk iz Conneauta

Včeraj se je mudil v našem uradu naš rojak Mr. Anton Penko, ki je prišel obiskat svoje prijatelje v Clevelandu. Mr. Penko biva v Conneaut, Ohio. Prav dobrodošel!

Uslužbenci železnic

Tekom decembra meseca je padlo število uslužbencev na ameriških železnicah za 20,427.

Umetniška razstava v S. N. Domu bo nudila izvanredne zanimivosti občinstvu

Marljivo so na delu razni odseki za razstavo Jugoslovanske šole moderne umetnosti S. N. Doma in učitelja, našega umetnika, Gregor Peruška. Za to razstavo je pripravljenih nad 70 naših ljudi, ki so vsi drage volje pripravljeni sodelovati v raznih odsekih, kjerkoli bo to potrebno. 70 naših mož, žena, fantov in deklet je pripravljenih podariti ves svoj prosti čas in iti do skrajnosti, da se umetniški šoli pomaga, da se bo lahko še naprej poučevalo našo nadarjeno mladino v moderni umetnosti. 70 sotrudnikov je že precejšno število, toda brez sodelovanja vsega občinstva razstava ne more biti uspeh. Za vstopnico se bo računala malenkostna svota, in programski odsek se je odločil, da poleg vstopnine dobite tudi nekoliko razvedrila na razstavnih prostorih. Vstopnina bo samo 15 centov, in za to jako nizko vstopnino boste lahko videli razstavljena dela naše mladine, katero je mojster-umetnik Mr. Perušek tako uspešno začel učiti v umetnosti. Koliko se je naša mladina naučila v primeroma kratkem času! Poleg tega pa boste na razstavi lahko videli nekaj najnovejših del moderne umetnosti od umetnika samega Mr. Peruška. Na programu pa bo tudi vsak večer nastop naših pevskih društev in posameznih priljubljenih pevcev in pevk.

Svota 15 centov za vstopnino sicer ni velika, in marsikdo je nasvetoval, da se razstava vrši s prosto vstopnino. Vsi sodelujoči odseki razstave so istega mnenja, toda žal, da to ni mogoče, ker so z razstavo združeni gotovi stroški. Direktorij S. N. Doma je dal prostore za razstavo sicer brezplačno, so pa razni stroški, ki so neizogibni. In poglejmo tudi na učence te šole. Mlad nadarjen Slovenec ima vse talente, da bi se izučil v umetniškem slikanju, pa radi depresije ne more zmagovati že itak male šolnine. Ako ne bi bilo dobrih vaših src, ki čutijo, da je potrebno, da se naša mladina udejstvuje tudi v umetniškem poklicu in da ne zaostaja za drugimi narodi, bi ne imeli umetniške šole. Ampak slovenski narod podpira to šolo, tako da učenec, ki ne more plačati šolarine, se vseeno lahko udeležuje pouka brezplačno. Vidite torej, da z malenkostno svoto 15 centov lahko mnogo pripomorete naši mladini do napredka. Apelira se torej na ves jugoslovanski narod v Clevelandu, da skupno deluje za uspeh razstave. Podpirajmo našo mladino tako, da nam bo pozneje v ponos. Pohitimo v S. N. Dom v dnevih 8., 9., 10. in 11. februarja, 1933, in pokažimo, da smo narod želeč napredka. Za publicijski odsek — Vinko Levstek, predsednik.

—o—

Samo še nekaj dni

Razprodaja finih čevljev pri Frank Suhadolniku bo trajala samo še do sobote. Kdor kupi dotedaj si prihrani precej denarja in je tudi prepričan, da dobi dobro blago.

Mati Benderja umrla

Na svojem domu je včeraj umrla Mrs. Ana Bender, mati znanega bivšega senatorja Geo. Benderja. Zadnjo nedeljo je bila operirana.

* Število brezposelnih v Italiji se je dvignilo v enem tednu za 35,000.

"AMERIŠKA DOMOVINA"

(AMERICAN HOME)

SLOVENIAN DAILY NEWSPAPER
Published daily except Sundays and Holidays

NAROČNINA:
Za Ameriko in Kanado na leto $5.50. Za Cleveland, po pošti, celo leto $7.00
Za Ameriko in Kanado, pol leta $3.00. Za Cleveland, po pošti, pol leta $3.50
Za Cleveland po raznašalcih: celo leto $5.50 ;pol leta $3.00; četrt $1.75
Za Evropo, celo leto $8.00; pol leta $4.00; za četrt leta $2.50
Posamezna številka 3 cente.

Vsa pisma, dopise in denarne pošiljatve naslovite: Ameriška Domovina, 6117 St. Clair Ave., Cleveland, O. Tel. HEnderson 0628

JAMES DEBEVEC and LOUIS J. PIRC, Editors and Publishers.

Entered as second class matter January 5th, 1909, at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of March 3d, 1879.

83 No. 14, Wed., Jan. 18th, 1933

Kaj misli Alfred Smith

"Kaj pravzaprav tehnokrati hočejo in zahtevajo, zato bi potrebovali doktorja filozofije, da bi nam raztolmačil natančno njih misli in ideje. Kdorkoli čita njih literaturo se zgubi v labirintu fraz in zavijanj, tako da taka stvar za preprostega človeka je neumevna. Vzemimo na primer za vzgled eno samo trditev tehnokratov, ki pišejo sledeče:

"Metoda kako pridemo do družabnih odločitev v dinamičnem svetovno razširjenem mehanizmu, v katerem se clement spremembe pojavlja v vsaki narodni ceni dotoka blaga ali poslužbe, mora biti taka, da nestrpnost ali doslednost se dobiva le v kvantitatičnih edinicah, neposredno enaki ceni, po kateri se meri. Temu sledi, da mora civilizacija na severno-ameriškem kontinentu biti operirana na podlagi termodinamične balancirane podlage . . ." Kdor to razume, je srečen . . .

"Ali vzemimo še en primer, kot pišejo tehnokrati: "Rusija v svojem partijskem umiku pred kapitalizmom, je izvojevala le Pirovo zmago. Zgrešila je ime naslova faze sistema cen v celoti. Rusija je skušala se družabno postaviti na podlago hegelijanske dialektike napram aristotelski dialektiki, kar je pač intelektualna zabava, toda brez vsake delazmožne veljave, pravi vzgled filozofične nezmožnosti evropskih šeg in običajev . . . . ."

"Če naši tehnokrati mislijo, da bodo spreobrnili veliko večino ameriškega naroda k svojim nazorom in če mislijo opustiti politikarje in jih zamenjati z inženirji na vladi, tedaj se morajo posluževati jezika, katerega bo razumel naš ameriški farmar in naš ameriški delavec, naš premogar, naš priprosti trgovec, sploh vsak povprečen Amerikanec. Predstavljam si, kaj bi se zgodilo s srajco javnega govornika, če bi v enakih besedah nagovoril zbrano občinstvo. Stara jajca v bližnjih trgovinah bi bila popolnoma razprodana v gorje govornika. Saj je vendar resnica, da se najbolj visoke ideje lahko oblečejo v najbolj priproste besede tako da jih sleherni razume.

"Edina realna resnica, ki jo trdijo tehnokrati je, da stroji prehitro nadomestujejo delo človeških rok, toda tudi v tem se tehnokrati motijo tupasem. Pripovedujejo nam na primer, da je danes mogoče producirati britveno rezilo za dvajset odstotkov ceneje, kot pa velja sedaj narediti enako rezilo, in da bo tako rezilo trajalo stoletja. Pravijo, da je neka rastlina z imenom "ramie," in ki bo producirala obleke sedemkrat bolj trpežne kot so današnje iz volne ali bombaža. "Ramie" lahko proizvaja papir, desetkrat boljši od današnjega, je svitel kot svila, desetkrat močnejši, ki je trji, kadar je moker kot suh, in ima še druge enake izvanredne lastnosti. Nadalje nam tehnokrati pripovedujejo, da bodo proizvajali avtomobil, ki bo lahko naredil 300,000 milj, ne da bi ga bilo treba enkrat samkrat popraviti, pa bo veljal samo 50 procentov več kot veljajo današnji avtomobili. In štiri leta proizvajanja takih avtomobilov bodo pokazala dovolj izdelanih avtomobilov, da jih ne bo treba delati več prihodnjih 50 let. Tehnokrati nam tudi pripovedujejo, da bodo izdelovali čevlje, katerih ne bomo mogli ponositi tri leta, četudi jih imamo vsak dan na sebi, in da bodo prišli na površje stroji, katerih vsakega bosta operirala dva moška, in kateri stroj bo lahko tlakal osem milj dolgo pot, 60 čevljev široko.

"Seveda se to precej zanimivo bere, toda pri takem čitanju se pri bralcu pojavijo dvomi. Kje je dotična rastlina "ramie," ki bo producirala obleke, katere bomo lahko nosili 15 let? Kaj bo z žensko modo potem? Pomislite na žensko, ki bi nosila obleko 15 let? In kje so tisti stroji, ki bodo tlakali cesto osem milj na dan, pa bosta samo dva človeka zaposljena? Ali bodo potem, ko dobimo 15 let trpežne obleke zginili molji, ki razjedajo blago, ali bodo zginili žužki in enaki nepridipravi, ki uničujejo trte, sadna drevesa in druge rastline v naravi, tako da bo ostala le "ramie," katere se ne bo prijela nobena kuga? In avtomobil, ki prevozi 300,000 milj? Kaj je z njim. Pravijo, da bo veljal 50 odstotkov več kot današnji avtomobili? Kakšni avtomobili? 50 odstotkov več kot Ford avto ali 50 odstotkov več kot Rolls Royce? Kakšnih 50 odstotkov? Tega tehnokrati ne povedo, ker sami ne vedo.

Kar se pa tiče njih zahteve, da zamenjamo današnje politikarje na vladi z inženirji, o tem je pa imel povprečen Amerikanec precej bridke skušnje v zadnjih štirih letih. Eden največjih inženirjev (predsednik Hoover, ki je inženir po poklicu) je vodil zadnja štiri leta usodo ameriškega naroda, in le poglejte okoli sebe, kam smo prišli! Bolje je torej, da se držimo naših priprostih ljudi, katere razumemo. Kdo bo na vladi o tem ima pravico spregovoriti ameriški narod od časa do časa. . . .

D O P I S I

Cleveland, O.—Tukaj se bere resnična zgodba o ukradenem regratu, fižolu in jajcih. Poročano je to iz naše slavne komisije in zgodilo se je pa na 16. januarja, v pondeljek. Pred dobrim mesecem smo ustanovili društvo, ki se imenuje "Požrešni klub." Do sedaj so vsi člani tudi v glavnem odboru in to so: blagajnik Frank Stanovnik iz Bliss Ave., naš župan Louis Špehek iz 67. ceste, ki v prostem času postavlja fence in mreže na okna, dalje odbornika John Novak iz 68. ceste in John Mramor iz 67. ceste in Bliss Ave.

Na seji 14. januarja je bilo sklenjeno, da bi radi imeli za prigrizek poleg malega Kožarjevega prešička tudi zelenjavo in sicer smo se odločili za regrat. Sklep je sklep in zapodili smo John Mramorja po regrat, da nam ga mora nabavit do 16. januarja, ker takrat bo naša glavna seja. John se je res podal na dobro poznane Mr. Kožarjeve farme v Chippewa Lake, od kjer je prinesel skoro 50 funtov takega regrata, da bi ga človek jedel brez kisa in olja, če ne bi bilo drugače.

Ko sem prišel v nedeljo domov, sem bil kar sam s seboj zadovoljen, da sem naši komisiji tako dobro ustregel in sem se že naprej veselil raznih poklonov in odobravanja na seji. Ko sem v pondeljek zjutraj vstal, sem takoj pričel z delom, da sem regrat osnažil. Sicer je to težko in sitno delo, kar mi bo vsaka cenjena čitateljica pritrdila, toda z železno voljo in dobrim namenom se vse izvrši in tako sem bil tudi jaz ob devetih zjutraj že gotov. Regrat je bil kar v paradi, da se ga našim cenjenim odbornikom lahko postavi na mizo.

Sedaj pa pride naš župan Lojze Špehek in mi reče, da bi ne bilo napačno, ampak še zelo imenitno, če bi deli v regrat tudi nekaj fižola in nekaj trdo kuhanih jajec. Predlog je dobil absolutno večino in torej sprejet. John Novak je dal kuhat fižol, Louis Špehek je pa obljubil, da nas bo obdaril z jajci. Stanovnik je obljubil jesih in olje, jaz sem pa žrtvoval največ, ker sem obljubil sol in druge take pritikline, ki so potrebne, da je žmaht.

Vse nam je šlo dobro izpod rok in kmalu je bilo vse pripravljeno. Ko je bila ura deset, smo šli še na St. Clair, da si nakupimo nekaj potrebščin, potem pa da začnemo nemoteno z otepanjem regrata. Ko pa pridemo nazaj, pa si mislite naš strah in grozo: regrata in Novakovega fižola ni bilo nikjer. Na vsem lepem nam je bil ukraden. Kam naj se obrnemo, da dobimo regrat nazaj? Najprej smo mislili, da bi poklicali na pomoč našo clevelandsko policijo, ki ima fin nos za take stvari. Ker smo se pa bali (najbrže upravičeno), da bi nam slavna policija regrat pojedla, če bi ga našla, smo se premislili in sklenili, da bomo sami svoji detektivi. Pa smo stopili skupaj: Louis Špehek, J. Novak in jaz, pa smo šli od hiše do hiše in povsod spraševali, če so kaj videli tak in tak regrat, pa tak in tak fižol. Od 55. ceste do 68. ceste smo vse obrnili in se brez uspeha in žalostni vrnili k meni, kjer smo zagledali regrat in fižol na stopnicah. Kako je regrat izginil in kako je zopet prišel nazaj, je velika skrivnost, ki bo šla najbrže v grob s tistim, ki je imel svoje prste vmes. Edino jajca so nam brez vsakega sledu izginila.

Sedaj smo sklenili, da kadar bomo še delali regrat, da bo eden toliko časa na njem sedel, dokler ne bo ves odbor skupaj z vilicami v roki in pripravljen za naskok. Pozdrav vsem onim, ki imajo radi regrat.

J. Mramor.

Cleveland (Collinwood), O.—Zopet je en glas od East End Social kluba in sedaj, ko so prazniki minili, še vedno potrebujemo nekoliko zabave, zato bo naš dobrodelni klub priredil ples in card party in sicer na 26. januarja ob osmih zvečer v Slov. Del. Domu na Waterloo Rd. Za fino godbo nam bo skrbel dobro poznani Jackie Zorc.

Znano vam je vsem, da naš klub pomaga sirotnim družinam in o božičnem času se je mnogo pomagalo in mnogo družin razveselilo z darovi, ki so jih prejeli od našega kluba. Ako hočemo nadaljevati s tem plemenitim delom, potrebujemo vašo pomoč in pomoč vsakega plemenitega rojaka.

Torej vabimo cenjeno občinstvo, da se udeležite te naše prireditve in razveselite se z nami, ker zabava in postrežba bo prve vrste. Obenem boste pa tudi pomagali revnim in potrebnim družinam, ker ves čisti preostanek bo šel v ta namen. Torej ne pozabite dne 26. januarja in pridite v Slovenski Del. Dom.

Frances Svetek, članica EESC.

Cleveland (Collinwood), O.—Halo, fantički, zopet je mama tukaj, da se malo pogovorimo in da vas malo pokregam, vi poredni petelinčki, vi! Saj niso pa niso ti naši collinwoodski fantički zadovoljni in pokojni, dokler jim ne poveš in zabiješ v glavo nekaj dobesedne resnice. Tako se je zopet skremžil zapisnikar kluba št. 49 v Enakopravnosti pred enkaj dnevi, ko piše izčrpek iz zapisnika stola devetorice o najini izključitvi. Nima pa prav, ko poroča, da nam naš odposlanec ni pravilno poročal o celi proceduri. Pribijemo, da nam je poročal točno, toda jaz nisem hotela dobesedno poročati govor Josip Durna. Pa ker zahtevate natančno poročilo, vam tukaj z obema rokama ustrežem. Zapisnikar piše, kako je Durn zagovarjal svojega starega prijatelja Lokarja. Kako ga je zagovarjal, se lahko sodi, ker rekel je Durn: "Res je, da je bil J. Lokar st. zelo dober agitator, pa jaz predlagam, da se oba izključi, da ne bosta mogla nikdar več pristopit k JSZ. Tukaj imamo opravka z ignoranco, tam žena hlače nosi!"

Če nisem dovolj natančno poročala, kar opomnite me, pa bom drugič bolj natanko zapisala. Sicer pa ne vem, čemu se hočejo sedaj lepšati. Kar je bilo je bilo in ni pomoči, ako je kdo nož na dve strani, pa še malo skrhan zraven. Saj se poznamo, Jože. Pravijo, da je bil tako razburjen, da je bil rdeč ko puran, če mu pokažeš rdečo cunjo.

Nadalje piše zapisnikar, da hoče Lokar osmešiti vaš klub in vaše delovanje. Ne, nikakor ne, kajti smešite se sami dovolj in ne potrebujete v tem oziru prav nikake pomoči.

Nadalje piše, zakaj ni Lokar preklical to, kar sem pisala v A. D. Kaj bo preklicaval, saj to ni bila njegova stvar. Ne vem, zakaj niste mene vprašali naj prekličem, ker pisala sem jaz. In če bi me bili vprašali naj prekličem, bi preklicala tako, da bi se vam bilo še sto let po smrti sanjalo o tem preklicu.

Tudi Enakopravnosti se lepo zahvalim, ker je priobčila najino izključitev na prvi strani. Le škoda, da ni tega zapisala z bolj velikimi črkami, pa vseeno hvala za naklonjenost.

Naš "poslanec," katerega smo naprosili, da se je udeležil seje, je bil edini mož na mestu, ker samo on je protestiral proti vašemu umazanemu delu. Kolikor mi je znano, da lahko tudi preko njegovega imena potegnete črto.

Pravite, da Lokar ni imel poguma priti na sejo. Ampak meni se zdi, da se mu ni zdelo vredno udeležiti se take cirkuške predstave, kjer so mlatili prazno slamo pa še brez Barbičevega orkestra. Nadalje piše zapisnikar, da sem jaz zapisala "klubovci." Obžalujem, da ti naši jari junaki niti čitati ne znajo pravilno. Prečitajte še enkrat, pa boste videli, da je bilo pisano "klubovca." To pomeni, da sta samo dva. Ako mislita s tem ves klub, ne vem. Lahko pa je, da se štejeta ta dva za ves klub. No, morda še nista ves klub, pa če bo šlo tako naprej, bosta pač sama ostala in potem si bosta lahko izbrala Barbič-Jontez cirkus. Zapisnikar piše, da ako se kdo strinja z dopisi, katere jaz pišem v A. D., je ravno tako kriv za dejanje. Povem naj ti, da jih je veliko, ki se strinjajo. Torej ako bi Jontez kaj napisal in bi se Barbič strinjal s tem, bi bil Barbič ravno tako odgovoren.

Jontez bo tudi trdil, da ni rekel, da smo samo zato jezni, ker nas ni Molek obiskal, da bi nas bil poveličeval. Sploh ne vem, čemu naj bi nas bil poveličeval. Sicer mu pa niste dali prilike, kajti mešali ste neko mešanico, iz katere ste mislili da boste spekli pogačo in Jontez bi dobil največji kos. Ker pa mešanica ni bila zanič, torej tudi pogače ne bo. Pa ti veš, Jontez, da se pusti osel speljati samo enkrat na led?

Nisem mislila o tem več pisati, pa ker tako hočete, pa naj bo. Enkrat se bomo že domenili.

Par besed "kronikarju" v odgovor. Ta kronikar piše v Proletarcu z 12. t. m. Zdi se mi, da ta kronikar močno diši po nekem "popotniku," ali kakor ga tukaj nazivljejo: "poštarju." Ugriznil je našega uglednega rojaka, na katerega mora biti ves narod ponosen, da se je povzpel na sodnijsko mesto. Samo tak podel človek, kot je "kronikar," se more nekako norčevati iz sinov našega naroda. Seve, on bi najraje videl, da se ne bi noben naših sinov povzpel višje, kot morda do kakšnega cesarsko kraljevega cestnega pometača.

Kronikar nadalje piše, kako sem se jaz šalila s tisto klubovo izključitvijo in da to ni nikaka šala. Pa veš, fantek, jaz pri tem nimam izgubiti ničesar, a vse drugače je pa za tebe. Veš, kako dobre so bile dvojače, katere si zaslužil pri kolektanju za naročnino? Posebno pri nas, ki smo bili vedno tako točni plačniki. Torej izguba je prvič tvoja, ker nikdar več ne boš deležen nobenega centa pri nas in za Proletarca kar prečrtaj naše ime. Da je Proletarec izgubil dolgoletnega naročnika, ste krivi vi s svojimi napadi. Danes so resni časi, to pač ve tudi ta večni popotnik kronikar. Kako prav bi prišla dvojača dandanes, ako se jo more kje zaslužit. In enako mu obetajo v več hišah naše collinwoodske mamice. Tudi v lonec ne boš mogel več pošnofat, kakor si to delal prejšnje čase. To je sedaj vse minilo.

Urednik Proletarca vprašuje, zakaj smo pustili ta prepir, da se je tako daleč razvil. Kdo je pa kriv? V prvi vrsti urednik, ker pomaga žerjavico pihat, da zopet oživi ogenj za mesece in mesece. Urednik naj nikar ne misli, da bi mi plačevali list, v katerem Barbič in Jontez udrihata po nas.

Pa še nekaj. Zapisnikar, ki je pisal o izključitvi, navaja tudi klubova pravila. Tam stoji zapisano med drugim, "da člane se ne more smatrati mrtvim, dokler tega sam ne prijavi klubu." O joj, o joj, Torej če kdo umrje, se vam mora uradno javit, da je že na drugem svetu, torej da ga blagovolite brisati iz imenika! Ta je pa imenitna!

Torej, dragi fantički moji, sedaj smo se zopet malo pogovorili. Pa še drugič kaj več. Skoro bi se bila pozabila zahvaliti nekemu Johnu Krebelnu, ki me je v družbi z Jontezom tako opeglal na klubovi veselici v SDD. Tudi stene imajo včasih ušesa, ne pozabite tega in bodite previdni drugič.

Lena Lokar, ongava mama.

SREBRNOPOROČENCEMA

Franku in Terezija Kmet ob priliki njiju srebrne poroke 20. januarja 1933.

Prisrčno nam pozdravljena,
bodita naša slavljenca,
radujta se le z nami!
Let dvajset pet prenašata,
zakonski jarem že oba
in nosita na rami.

Težavne ure Vajine,
trpljenje, žalost, hudo vse
pozabita za vedno.
In v upu na bolj srečne dni
srce obema naj kipi . . .
Ljubita se še vedno.

Naj solnce sreče sije vam,
kar bo v veselje tudi nam;
naj Bog z mogočno roko
vse dobro Vama le deli,
da skupno bi obhajali
še zlato tu poroko.

Vajin prijatelj.

PODPIRAJTE SLOVENSKE TRGOVCE!

Lepa ideja!

Nekako navdušenje za skupne pevske nastope se nas je zopet polastilo. Obnovila se je v nas gorečnost, ki nas je imela že v krempljih pred nekako sedemnajstimi leti.

Pozdravljena ideja! Vsi bomo zanjo! Toda začnimo, prosim, na pravem mestu. Če nam ni samo za to, da skupaj pridemo, nam bodo, upam, naši voditelji idejo bolj obširno orisali. Namreč: zakaj je potrebna taka manifestacija, kdo naj ima koristi od nje in kdo so tisti, ki nas bodo poslušali.

Kogoj.

Poročilo 5. sestanka podružnic S. Ž. Z.

Dne 28. decembra smo se zopet skupaj zbrale večina članic vseh tukajšnjih podružnic. Na tem sestanku se je zopet s složnostjo marsikaj dobrega ukrepalo za bodočo konvencijo. Posebno veliko zanimanje je med našimi članicami za bodočo prireditev na pustno nedeljo, da bi napravile čim lepši in bogatejši program, ki bi res zadovoljil vse posetnike.

Kdo bi si mislil, da se bodo res s tako navdušenostjo zavzele za to stvar. Pri nekaterih podružnicah gredo srečke za cekine, kakor kafra. Le škoda, da ni pri vseh tako, pa bi jih kmalu zmanjkalo. Ker jih je pri nekaterih težje razpečati kot pri drugih, ste prošene tiste, ki imate večjo srečo pri prodaji, da pomagate drugim, da bo večji uspeh. Seveda, vsi, kateri jih boste kupili, ne boste srečni, toda trije ali tri se bodo pa smejale zlatnikom. Pri nekaterih podružnicah imajo poleg cekinov še druga darila na iste tikete, katere članice same žrtvujejo, samo da bo več srečnih.

Tudi vstopnic za prireditev 26. februarja se je že mnogo prodalo. Torej kdor ima količkaj namena priti, naj si vstopnico pravočasno preskrbi, da ne bo prepozno. Vstopnina za ves večer, za prireditev in ples, je samo 35 centov; samo za ples pa 25 centov. Bo jako bogat program, da se v resnici izplača žrtvovati tiste cente. Na odru bodo igrale najboljše moči od vseh podružnic; imena bodo pozneje priobčena. Ves program bo vodila Mrs. Albina Novak. Znano vam je, da se vedno tudi tako potrudi, da kar prevzame je vselej tudi izpeljano. Sedaj se bo pa še posebno potrudila.

Tudi mlade članice od št. 50 SŽZ bodo preskrbele nekaj zelo mičnega, kar bo mladino jako razveselilo in zadovoljilo.

Prihodnji sestanek se vrši zadnji četrtek v mesecu, to je 26. januarja, ob osmih zvečer na Holmes Ave. Pridite vse!

H. T., poročevalka.

Pod turnom bele Ljubljane

Euclid, O.—Kakor trdnjava proti Turkom, tako trdno stoji stolp na vzhodni strani Ljubljane. V notranjosti, v obširni dvorani, so na dnevnem redu različne vaje, katerih pa ni ne konca ne kraja in še vedno so nove na programu. Tako si je zopet umislilo društvo Najsvetejšega Imena (št.), da uprizore igro enodejanko, ki se imenuje "Kakršen gospod, tak sluga." Tozadevni zabavni večer se bo vršil 5. februarja v spodnji šolski dvorani fare sv. Kristine na Bliss Rd. Pri gori imenovani zanimivi igri pa ne bodo sodelovali samo člani tega društva, ampak nam bodo prišli na pomoč tudi slavni vitezi iz velemesta Cleveland. Torej je umevno, da bo nekaj zanimivega, zato so vstopnice za mejdan že sedaj v prodaji, katerih vsaka stane 25 črnih soldov. Ljudje božji, sezite po njih, drugače jih lahko sapa odnese in vaše veselje bo splavalo po vodi.

Če verjamete, al' pa ne, Jakata so zaprli v register na banki, zato že toliko časa ni njegove kolone. Bo treba poseč vmes, da ga spuste ven.

VARUJTE SE PREHLADA
in sovražnika človeštva: pljučnice! Ne prehladite se in glejte, da boste imeli črevesje v redu s tem, da jemljete redno
Trinerjevo Grenko Vino

Vselej me obide smeh, ko se spomnim slučaja, ki se je pripetil lanske božične praznike. Po cerkvi sta namreč dva pobirala: eden s peharčkom, drugi je pa zapisaval imena. Prideta do Mr. Strnada, ki jima da papirnat denar. Oni, ki je zapisaval imena, si je mislil, da Mr. Strnada pozna, pa šepne svojemu tovarišu: "Ti, ta je Mr. Poje, ne?" Mr. Strnad je pa to slišal, pa šepne nazaj: "Ne, sedaj še ne pojem, bom šele popoldne."

Danes je 17. januarja, sveti Anton Puščavnik, god vseh Tončk in Tonetov. Marsikje se ga bo stisnilo kozarček na zdravje večer poprej po naši lepo slovenski navadi. Bog jih živi še na mnogo let!

Lahko še veliko napišem, pa mi je ravno sedaj nekdo vzel pero iz rok. Bom pa še drugič kaj napisal. Uredništvu se zahvaljujem za naklonjenost lansko leto in se priporočam še za leto 1933, listu pa želim mnogo uspeha in dobrih predplačnikov. Pozdrav iz dolenjske šrange.

Jubileji

Spominjamo se jubilejev ljudi, ki so storili kaj velikega, a spominjamo se tudi naprav, ki lajšajo človeštvu hudo življenje. Tako so pisali lani na široko o šivalnem stroju — nekje ne Angleškem so mu postavili celo spomenik. Saj je pa tudi zaslužil vse spoštovanje za tako zvesto službo! Milijoni mož in žena so ga rabili. — To leto pa je na vrsti s svojo dvestoletnico dežnik, ki so ga najprej odprli Angleži. Če smo pravični in se malce ogledamo po zgodovini, pa bomo rekli, da je domovina dežnika na vzhodu; le s to razliko, da so ga tam rabili kot senčnik, v Evropi pa je dobil službo dežnika. Med Kitajci, Egipčani, Asirci in ostalimi narodi so imeli namreč samo vladarji in višje kaste privilegij, da so smeli nositi senčnike, ki so jih branili pred vročimi žarki tropičnega sonca. Zdi se, da je bilo to kakih 11 stoletij pred Kristusom. Z vzhoda je prihajal senčnik v kraje ob Sredozemskem morju, toda tudi tu le za redke smrtnike. To redko spoštovanje do senčnika je bilo vzrok, da so jih začeli rabiti pri bogoslužju, v čast božanstvu. Tudi med katoličani se je to ohranilo po starih tradicijah do danes — baldahin. No, ljudem vendar nikoli ni prišlo v um, da bi rabili senčnike proti dežju, tako da še danes nekateri jeziki nimajo adekvatnega izraza za dežnik, marveč samo za senčnik — ombrello . . .

Končno pa — pred 200 leti — je odšel Anglež James Herwey na ulico z dežnikom! Bival je namreč na Kitajskem; ko pa se je vrnil in je našel v Londonu sivo meglo in brezkončno cedenje, ki je v navadi v severnih krajih, je odprl dežnik. Verjetno, da mu je bil po obisku "zemlje sonca" ta angleški dežek še neugodnejši, zato je sklenil, da se bo ubranil pred njim s pripravo, ki jo je spoznal na Kitajskem. Toda Herwey je drago plačal to svojo "samovoljost." Ljudje so se mu od vseh strani rogali, otročad se je v jatah gnala za njim in končno ga je hkratu z dežnikom vred — arretiral stražnik. Nesrečni izumitelj evropskega dežnika ni smel več na ulico z dežnikom. Umrl je v največji bedi. No, kmalu pa so se našli ljudje, ki so znali ceniti praktičnost te "novotarije" in odprli so prve tovarne za izdelavo dežnikov.

Razume se, da so bili ti prvi dežniki nepripravni in veliki skoraj dva metra. Težki so bili

(Dalje na 4. strani)

ZEMLJA SLOVENCEV

Kompaktno slovensko ozemlje meri okoli 25,000 km². Jedro Slovenije je Dravska banovina; odtod gre slovenski živelj daleč gor proti severu, noter do Mostiča severno od Celovca in čez Grebinj. V Ziljski dolini segajo Slovenci do Šmohorja, na zapadu do izliva Soče v Jadransko morje. Na tem ozemlju prebiva približno dva milijona ljudi, od katerih je pretežna večina slovenska. Slovencev izven teh mej je še 200,000 do 300,000 tako da moremo govoriti o celotnem številu Slovencev okoli 1,-700,000 do 1,800,000. Manjših narodov s samostojnim književnim jezikom je po svetu dosti; omenimo na primer Retroromane v Švici, ki jih je okoli 40,-000 in ki so si uredili svoj književni jezik šele v zadnjem polstoletju; isto vemo o Albancih. Celo stari za mrtve proglašeni jeziki vstajajo zopet k novemu življenju; tako so pričeli v najnovejšem času govoriti staro izumrlo hebrejščino židje Palestine, Galicije in New Yorka in so v Irski oživili staro keltščino.

Skoz kompaktno slovensko ozemlje vodi najvažnejša in najkrajša pot iz Podonavja do morja; ima to prednost, da se nikjer ne dvigne nad 1000 metrov. In morje tu doli je edina žila, ki odpira Sloveniji prosto pot v ostali svet in ji zagotovi cenen dovoz vseh mogočnih predmetov.

Prehodnost slovenskega ozemlja je kljub goratemu značaju pokrajine v obče prav dobra. Cestna podlaga je izborna, železniško omrežje že precej popolno. Glavnemu prometu služijo od narave določene globinske črte, ki imajo deloma velik mednaroden pomen. Mednarodnega pomena je črta, ki vodi od Donave proti jugozapadu in ki stopi na slovenska tla severno od Maribora. Morje doseže ta črta pri Trstu in z odcepkom pri Reki-Sušaku; Trst in Reko-Sušak sta naravni izpadni gospodarski točki Slovenije na morje. V to najvažnejšo črto, ki vodi nekako po sredini Slovenije, dotekajo stranske črte kot pritoki v reko: Naravno središče Slovenije je Ljubljana, ki je obenem tudi duševno in kulturno središče vsega slovenstva.

Podnebje Slovenije je zmerno-kontinnentalno z nalahnim vplivom Sredozemskega morja. Padavine je dosti in je tudi po letnih časih razmeroma dobro razdeljena. Tla, na katera pada padavina, kažejo različno kakovost; v obče jih moramo označiti kot rodovitna. Zato je Slovenec po naravi poljedelec in živinorejec. Svet je pokrit z gozdom, z njivami, travniki in pašniki. Obdelovanje je zmeraj bolj racionalno. Slovensko mlekarstvo je deloma na višku švice ali Nizozemske.

V zadnjih letih se Slovenija čimdalje bolj industrializira. To je tudi v zvezi z odtokom prebivalstva v mesto, kar je splošen svetoven pojav. Premoga, ki industrializacijo podpira, je v Sloveniji dovolj; in prav tako je Slovenija bogata tudi na vodnih silah. V industriji je investirano tudi mnogo inozemske glavnice.

Lepo se je pričel razvijati v Sloveniji tujski promet; na leto pride v to lepo zemljo 120,000 do 140,000 tujcev. Omenimo naravne lepote, kopališča, zdravilišča, zimski sport.

Svojo organizatorično nadarjenost so razvili Slovenci zlasti na gospodarskem polju, ki je zadobilo v prvi vrsti zadružno obliko, kar je v skladu z demokratskim značajem naroda.

"Ruda, kupčija tebe rede"

"Slovenec, tvoja zemlja je zdrava; za pridnega nje lega je prava . . . Ruda, kupčija tebe rede." Tako je opeval Valentin Vodnik pred več ko enim stoletjem lepoto slovenske dežele, pridnost njenega prebivalstva ter obenem pesniško označil smer tedanjega slovenskega gospodarstva. Jasno je, da je kmetijstvo vedno bilo glavni temelj slovenskega gospodarstva. Kakor pa nam nakazuje Valentin Vodnik, je slovensko ljudstvo pred sto leti moralo posegati tudi v druge gospodarske panoge, prav tako kakor v Valvazorjevem času pred 250 leti. Že tedaj smo na Slovenskem poleg kmeta imeli precej razvit delavski stan, in to ne le v rokodelski obrti. Pred vsem je bilo razvito rudarstvo in fužinarstvo, celo v krajih, kjer danes ponekod o tem ni več skoraj niti sledu. Na drugi strani pa se je podeželski kmečki človek z veliko podjetnostjo udeleževal trgovine ter za svoje pridelke dobival kupce ne le v deželah širnega rimskega cesarstva, ampak celo v Španiji, Franciji in Angliji. Ne smemo si misliti, da je tedanji slovenski človek bil omejen na meje svoje vasi. Kako so naši predniki našli božjo pot v Kelmorajn in v špansko Kompostelo, če ne na svojih trgovskih potih?

Kultura germanskega severa in kultura romanskega juga sta že v davnih stoletjih na ta način prihajali v slovenske dežele kjer je v tem preprostem ljudstvu brez domačega plemstva počasi vzhajala nova domača slovenska kultura, katera danes slovenskemu ljudstvu daje neizbrisen pečat lastne domače slovenske individualnosti, ki je postala dejstvo in ki je danes nobeno besedno zanikanje ne more več zbrisati s slovenskega obličja.

Je pa še drugo, česar se učimo iz kronike starih zgodovinarjev. Valvazor nam je izčrpno opisal Kranjsko deželo z njenim slovenskim prebivalstvom. Kranjska pa je tedaj obsegala poleg vse poznejše Kranjske in kranjske Vipave do Hublja še ves goriški Kras do morja pri Št. Ivanu in Devinu ter večji del Istre do Pazina ter morsko obal do Voloske in Opatije. Zunaj Kranjske je bila slovenska Štajerska kjer je slovensko ozemlje tedaj segalo blizu Gradca, slovenska Koroška, kjer je Celovec stal še sredi slovenskega czemlja, popolnoma slovenska mejna grofija Goriška ter Trst s slovensko okolico. Vsi ti slovenski deli raznih dežel skupaj s Kranjsko so tvorili ne le etnično in kulturno celoto, marveč tudi gospodarsko skupnost, kar se je izražalo v živahnem medsebojnem trgovskem prometu ter tudi v "zunanji" trgovini, ki je segala daleč ven čez meje slovensko govorečega prebivalstva. Široko odprta pljuča tega ozemlja je tvorilo morje, trgovsko zaledje pa beneška ravan na zahodu ter nemške gore na severu. Od zahoda na vzhod pa je peljala široka cesta, po kateri so naše slovenske dežele prav tako, kakor danes, vezale evropski zahod z orientom. V času, ko so veliko politiko delali le plemiški stanovi, po večini tuje krvi in tujega mišljenja, odtujeni ljudstvu, med katerim so živeli, je kajpada slovenski kmečki in delavski narod moral politično hlapčevati tuji državi, gospodarsko pa se je postavljal na lastne noge, kjer se je mogel.

Kaj piše o tem Valvazor?

Gorenjska obrt in trgovina

Med Gorenjci je mnogo tovornikov, ki na konjskih tovorih prenašajo blago sem in tja, pa tudi rudarjev kakor tudi tkalcev ter trgovcev, ki na vsakovrstne načine iščejo kruha in obrtujejo. Tovorniki nosijo na konjih blago proti Gradcu, Dunaju, Solnogradu, Trstu, Gorici in po najrazličnejših drugih krajih. Prenašajo vino, olje, sol, žito, platno, živo srebro, železo, jeklo ter marsikaj drugega trgovskega blaga. Mnogi, ki trgujejo s platnom, ga izvažajo v Italijo; tudi tistih, ki s konji kupčujejo in jih v Italijo gonijo, ni malo. Mnogo pa jih je, ki v veliki množini in zelo pogosto raznašajo v druge dežele sukno, kakršnega blaga v gorenjskih vaseh natko v veliki množini. Mnogo njih razpečava sita in rešeta, ki jih na Gorenjskem mnogo narede, tja v Senegalijo in Avgusto, v romanske dežele čez morje.

Gorenjci rede tudi mnogo govedi, ovac, koza, volov in posebno mnogo krasnih konj. Rdeče in črno kordovansko usnje, ki ga izdelujejo, živahno prodajajo ter ga izvažajo globoko notri v Rimsko cesarstvo.

Kdo bi si mislil, da tudi iz smrti iščejo živeža za se? Hočem reči, iz strupene živalice, škorpijona. Kakor znano, lekarna potrebuje škorpijonovo olje, ki se izdeluje iz te golazni kot zdravilo zoper njen smrtonosni pik. Precej preprostih ljudi se peča s tem, da prenašajo škorpijone, ki jih je na Kranjskem na pretek, v daljne dežele, celo na Holandsko, Angleško in Francosko. Takisto pošlje kožice.

Številni obrtniki pa delajo sode, škafe in drugo leseno posodo. Drugi pa obdelujejo dobro polje . . .

Gorenjski rudniki in fužine

Gorenjska zemlja vsebuje razne rude, baker, srebro in zlato . . . Posebno mnogo pridelujejo na Gorenjskem najboljšega železa in izvrstnega jekla, ki ga izvažajo daleč po svetu. Tako železno in jekleno rudo pridelujejo v naslednjih krajih:

V železnikih, ki leže med visokimi gorami in so last deželnega kneza. Tu pretope, pripravijo in prekujejo silne množine železa ter izdelajo mnogo vsakovrstne železnine.

Na Starem kladivu v Bohinju blizu Bohinjskega jezera med najvišjimi snežniki tope mnogo železa ter izdelujejo žeblje poleg druge železnine. Te fužine so sedaj Locatellijeve, prej so bile Tacoličeve.

Kropa leži v kotlu pod visoko goro in izdeluje ter obdeluje mnogo železa.

Javornik (Valvazor piše Javernica) tiči pod snežniki blizu Save. Je last barona Buceleni-ja. Tukaj izdelujejo najboljše jeklo.

V Mojstrani je železni rudnik, kjer pridelujejo mnogo železa.

Tržič tudi čepi med visokimi gorami pod Ljubelom ter izdeluje izredno mnogo železnine vseh vrst. Je v rokah grofa Barba in barona Verneškega.

Na Plavžu pod visokim gorovjem izdelujejo mnogo železa in jekla. Lastnik je gospod Locatelli.

Na Savi med visokimi snežniki izdelujejo najplemenitejše jeklo v velikih množinah ter ga razpošiljajo daleč okoli. Lastnik je baron Buceleni.

Kamna gorica leži v veseli dolinici, kjer veselo pridelujejo in izdelujejo mnogo železa. Je last deželnega kneza.

Pri Beli peči je mnogo fužin in plavžev.

V Bohinju tudi pridelujejo in predelujejo mnogo železa. Poldrugo miljo nad Bohinjem izdelujejo v velikih množinah najrazličnejšo žico. Kako miljo pod Bohinjem pa je topilnica, kjer vlivajo vsakovrstne železne stvari.

Dolenjska obrt in trgovina

Na Dolenjskem je mnogo tovornikov, voznikov in brodnikov. Tovorniki tovorijo vino le do Ljubljane. Tudi vozniki vozijo vino le do Ljubljane. Pač pa brodniki vse blago po Savi prevažajo s Hrvatskega, Štajerskega in Dolenjskega proti Ljubljani s tako trdim naporom, da se človek čudi, da na teh brodnikih še visi koža, in kje jemljo te silne moči, da premagajo s svojo ladjo deročo Savo. Kajpada vozijo brodniki blago tudi po Savi navzdol.

Mnogo Dolenjcev kupčuje s platnom, še več pa z voli, katere gonijo v Benetke. Mnogo jim vrže tudi vsakovrstna živinoreja: svinje, ovce, koze in tako dalje. Mnogi trgujejo z lanom ali s predivom ter z medom, katerega Dolenjska vsako leto silno mnogo pridela. (Laški Videm — Udine je bil najznamenitejše tržišče za slovensko predivo.) Poleg navedenih je na Dolenjskem še cela vrsta drugih obrtnikov. (Valvazor našteva posamezne kraje in omenja, da so bili znameniti kovači v Šmartnem pri Litiji in v vasi Cerovica pri Litiji, kjer danes ni več sledu o tej obrti. Omenja tudi dobrunjske perice, ki Ljubljančanom perejo perilo ter belijo platno in prejo.)

Na Dolenjskem je mnogo svinčenih in železnih rudnikov, ki pa so po večini že opuščeni. Delujejo pa še železne fužine z rudnikom ob Krki, kjer tope in kujejo železo. Te fužine so sedaj last g. Fonzoy.

Svinec kopljejo in tope tudi pri Šmartnem blizu Slatine v jarku, ki se imenuje Malnjek.

Trgovina v Srednji Kranjski

K Srednji Kranjski je spadala tedaj Bela Krajina. Kočevsko in vsi kraji med Krko in Cerkniškim jezerom do Iga pri Ljubljani. Prebivalci tega dela kranjske dežele so podobni drugim Dolenjcem ter izredno pridni ljudje. Trgujejo pa tudi z voli in platnom, kar prodajajo v Istro in tja doli v Benečijo. Izvažajo tudi med, vino in polšje kožice v najbolj oddaljene dežele, kakor na Nizozemsko, da, celo na Angleško in Špansko.

Mnogo je med njimi tovornikov, ki tovorijo vino v Ljubljano. Drugi se žive od soli, po katero hodijo k morju ali pa v Cerknico ter jo raznašajo ne le po deželi, ampak tudi na Štajersko. Ti Dolenjci so silno pridni ljudje, ki se ne plaše nobene težave, da zaslužijo kak vinar.

Mnogo prebivalstva se peča z izdelovanjem suhe robe, kakor na Kočevskem. Drugi delajo zopet lonce, so zidarji in pečarji.

Pridni Notranjci

Med Notranjci razlikuje Valvazor: Vipavce, Kraševce, Čiče in prave Kranjce.

Vipavci so še tedaj imeli svoj glavni dohodek v vinu in sadju, katero so nosili v Ljubljano. Vipavci izvažajo svoje vino v tuje dežele. Mesto da bi ga sami popili, ga povečini spremene v srebro, ker so skromni.

Kraševci pridelujejo krasno vino in rede mnogo živine. Nimajo pa žita, zato jedo slab kruh kakor Holandci. Na svojih grbah prenašajo polne mehove olja in vina na prodaj.

Čiči raznašajo na svojih konjičih sol.

Kranjci okrog Vrhnike, Planine in Logatca so skoraj sami tovorniki, ki tovorijo vino iz Vipave, Trsta, s Krasa in Goriškega ter tudi drugo blago, prihajajoče iz Benetk v Ljubljano, Gradec in na avstrijski Dunaj.

Notranjski rudniki in tovarne

Na Notranjskem sta samo dva rudnika. Prvi je na Vipavskem ter je last grofa Lantheryja. Tu dobivajo in tope mnogo železa.

Na Vipavskem delajo tudi papir. Tam je mlin za papir, kateri je last omenjenega grofa Lantheryja.

V Idriji je daleč okrog slovečí rudnik živega srebra. Tu pridobivajo neverjetno mnogo živega srebra, katero razvažajo po vsem svetu.

Istrijanski kraj

Peti del Kranjske je bila Istra, ki so jo Slovenci tedaj imenovali Istrijanski kraj. Ljudstvo govori hrvaško in živi od morja. Love ribe ter na svojih ladjah prevažajo stavbni les v Benetke, Jakin (Ancono), Senegalijo, v Dalmacijo in druge dežele. Trgujejo z južnim sadjem. Nekatere rede vinogradi, druge pa tudi malce živinoreje. Marsikak prebivalec pa ima svoje dohodke od velikih in okroglih orehov, ki se imenujejo laški orehi. Tega sadeža izvozijo cele vozove.

Rudarsko življenje

Slovenski rudar pred 250 leti je imel poleg popolne osebne svobode tudi svoje prvenstvene

(Dalje na 4. strani.)

MILO URBAN:

ŽIVI BIČ

Roman

"Ali mar veste, kaj se po vasi govori?"

Notar Okolicky je mislil bržkone nekaj, kar se je njega tikalo, ker je uprl v Vorčiaka vprašujoč pogled.

"No, govori se že, govori," je začel Vorčiak z zagonetnim nasmeškom na obrazu, "toda takih spletk pošten človek niti v usta ne vzame."

"Kaj na primer?"

In iščoč nekaj v omari, je notar Okolicky s pridržanim glasom dodal:

"Imam namreč ukaz, da zelo pazim na to, kaj se po vaseh govori."

Vzel je ven steklenico konjaka, nalil kozarčke in trčil z Vorčiačkom.

Vorčiak je bil ves srečen. "Ej, kako greje! Takega danes ne kuhajo," je dejal in si brisal z rokavom ustne. Potem šele mu je prišlo na misel, da mora gospodu notarju odgovoriti. Prestopil se je, zasmrknil in z veliko uslužnostjo začel:

"Govore o Hlavajki katero blagovolite poznati . . ."

"Hlavajka? Katera?" je notar začuden vprašal.

"Prav pripravna ženica je to. Ima tudi otroka, njen mož pa je na vojski."

"Zdi se mi, da jo poznam. Mislim, da hoče svojega moža oprostiti."

"Ta, ta, ta! . . . Toda sedaj bo komaj še hotela, kajti Hlavaj na te reči silno veliko da."

"Kaj je ž njo?"

"No, da . . . Moža ji je manjkalo," se je Vorčiak pretkano zasmejal. "Kaj pač drugega?"

"In?"

"Našla si je drugega."

"Koga?"

"No, ko bi se to vedelo . . ."

"Kako pa potem veste, da si je našla moža?"

"Lahko. Iz nič se ji to ni zgodilo. Saj so že celo znaki tu. Vsaj ljudje tako govore."

"Z eno besedo, Hlavajka je pripravna žena?" se je zasmejal notar.

"Je, pri Bogu!"

"No, to pa ni lepo od nje."

"Ne, zares . . ." se je zresnil Vorčiak. "Toda kakor Hlavaja poznam, naj Bog obvaruje tistega, ki je ž njegovo ženo tako . . ."

Notar Okolicky se je prezirljivo zasmejal.

"To se bo težko izvedelo."

"Izvedelo, izvedelo. Če drugi ne, Hlavaj bo gotovo izvedel."

"Zraven pa vojska. Z vojske se ljudje težko vračajo."

"Sreča bi bila zanjo, če se ne bi vrnil."

"Hm . . ."

Okolicky se je zamislil, potem pa sta izpila še po en kozarček. Vorčiak je vstal, notar Okolicky pa ga je spremil do vrat. Ko jih je zaprl, si je rekel:

"Tepci."

Toda nekaj mu je začelo presedati. Sedel je k mizi, da bi nekaj pisal, pa ni še utegnil niti vzeti peresa v roko, ko je nekdo potrkal na vrata.

"Prosto!"

Vstopila je Marka.

"No?"

"Hlavajeva žena je tu," je naznanila, "rada bi govorila z velmožnim gospodom."

"Hlavajeva žena?" je uprl notar Okolicky v Marko hude oči. "Reci ji, da danes nimam časa," je dejal nejevoljno. Potem pa se je zamislil in zamahnil z roko:

"Naj pride."

Notar Okolicky je bil človek, ki se je znal, če je bilo treba, tudi obvladati. Toda to ni bilo obvladovanje moža s poštenimi nameni. Bil je to neki zloveščí mir, zahrbtnost, ki nikakor ni ustrezala njegovi ogromni postavi. Bila je to njegova najnevarnejša krinka, ki jo je potegnil na obraz samo v svojih najbojazljivejših vlogah. Uporabil jo je tudi sedaj; toda roke so se mu začele naenkrat tako tresti, da se je moral nagniti in jih opreti na mizo.

Ko je Eva Hlavajka vstopila, ga je našla v tem položaju. Okolicky je nemirno gledal nanjo, pa je takoj opazil, da to že ni več Hlavajeva Eva iz Raztok, tista sramežljiva kmetica, ki gleda na svojega predstojnika kot na nadnaravno bitje in smatra vsako njegovo besedo za sveto. Ne, to ni bila več tista plaha Evička z očmi srne in s telesom, ki se vdaja kakor puh. Danes se njene oči niso povesile. Ko je vstopila, so se pod nežno kožo mlade žene pregibale doslej neopažene jeklene mišice, ki so delale njen korak trden, obrazu pa dajale izraz samozavestne odločnosti.

Ko jo je notar Okolicky videl tako, se je skoraj prestrašil.

"Prišla sem, gospod notar—" je začela z nekoliko zasoplim glasom.

Notar Okolicky ji je ponudil stol, toda Eva Hlavajeva ni sedla. Okolicky je smatral to za slabo znamenje, zato je ponižal glas in začel s prijaznim tonom, ki ga je Eva dobro poznala:

"No, kaj si mi pa prinesla?"

"Prišla sem," je ponovila Eva, kakor bi s silo vlekla iz sebe besede, "da vas vprašam, ali veste, kaj ljudje po Raztokah govore?"

"Slišal sem," je odgovoril notar. "Mislim pa, da na govorice ljudi ne daš veliko."

Potem se ji je zagledal trdo v oči in vprašal z zadržanim glasom:

"Povej, ali je to res?"

"Je," je odgovorila Eva z nekam topim glasom.

"Neumnica!" je zavpil Okolicky jezno in skočil od mize.

"Zakaj neumnica?" je uprla Eva vanj začudene oči. "Mogoče zato, ker sem se vam dala zlorabiti? Prav imate, neumna sem bila, toda . . . vrat ne bi smeli zaklepati."

"No, ne zato," jo je miril Okolicky.

Tu pa je opazil, da se Eva ni samo telesno, ampak tudi duševno prebudila, da je iz preproste vaške goske, o kateri je mislil, da se da namazati kakor sirovo maslo na kruh, naenkrat postala razumna žena. Prebudila se je v nji ona prastara nezaupljivost telesno delovnega človeka, in notar Okolicky je moral občutiti, kako mu v svoji primitivni, sirovi sili začenja rasti čez glavo.

"Evička, Evička," jo je miril, toda čutil je, da so te medene besede že odveč. Iz njegovega razmerja do Hlavajeve Eve je nekaj izginilo; sedaj je stalo pred njim le golo dejstvo z vsemi svojimi posledicami, prebujena žena, s katero bo moral postopati odkrito in naravnost. Ni mu bilo na tem: Evo je imel in to mu je zadostovalo. Podobne zadeve je prav kratko obravnaval; da, to je spadalo celo nekako k njegovi moški časti in je bilo samo eden iz njenih pojavov. Toda v tem primeru se mu je navalilo na pot toliko zaprek, da v naglici ni vedel, kako in kje naj začne.

Zlasti je hotel, da bi bila "neprijetna zadeva" — kakor jo je v duhu nazval — takoj odstranjena in bi ne prišla v zvezo z njegovim imenom. Prepričan je bil, da bo čas mnogo zabrisal na njej in jo bo tako laže narediti neškodljivo.

"Zgodilo se je," je začel nato, iščoč to struno, "zato mislim, da bo dobro, če za tvojega moža niti ne prosimo ne. Vojska je divja in bo, kakor se zdi, še dolgo trajala. Krogle begajo čez polja in kdo ve, če se katera ne zmoti? Potem, moja Evička . . ."

Notar Okolicky se ji je približal in jo hotel prijeti za roko, toda Eva Hlavajeva je odskočila, kakor bi ji bil kdo nepričakovano vrgel kos ledu za vrat.

"Kaj? Vi mojega moža nočete oprostiti?" je zavpila presenečeno.

"Kako pa si to prav za prav misliš?" je notar začudeno vprašal, ker mu je bila Evina zahteva nerazumljiva, najmanj pa v takih okoliščinah.

"Da. Hočem imeti Adama. Če se je že zgodilo, se je zgodilo radi Adama."

Iz glasu Eve Hlavajeve je zvenel odpor, zagrizenost in odločnost.

"Toda, ko pride, te ubije," jo je strašil notar Okolicky.

"Čeprav. Naj. Samo pride naj."

"Kaj pa, če ne pride?" je iskal Okolicky slabih točk.

"Mora, gospod notar. Adam mora priti. Zakaj, če ne . . ."

Oči Eve Hlavajeve, te tihe, vdane oči, v katerih je ležal kos polnočnega neba, so se vnele in gorele s takim obupnim ognjem, da se je notar Okolicky kar vdal.

"Dobro," je dejal. "Če tako hočeš, naredim, kar morem, toda samo pod enim pogojem."

"No?" je vprašala Eva.

Notar Okolicky je pogledal za trenotek v tla, potem pa je s trdim, rezkim glasom, kakor bi kaj diktiral pod pero, nadaljeval:

"Če moje ime ne zaide v vso to zadevo, če otrok nikdar ne izve, kdo je njegov oče, z eno besedo, če se jaz iz vsega tega izločim."

"Dobro, nihče ne bo izvedel," je stisnila Eva zobe.

Pogledal jo je . . .

In tudi če bi ne bil hotel, je notar Okolicky moral verjeti, da bo ta žena držala besedo.

(Dalje prihodnjič.)

DNEVNE VESTI

Hooverjev sorodnik bo zgubil svojo farmo

Des Moines, Iowa, 17. januarja. A. E. Hoover iz Grand Meadow, Iowa, bo najbrž zgubil svojo farmo, ako ne dobi pravočasne pomoči. Njegova farma bo prodana na javni dražbi. Farmar Hoover je bratranec predsednika Hooverja. Njegovi prijatelji farmarji so se združili, da pomagajo farmarju Hooverju pri banki, kamor že več let ni plačal obresti na dolg, ki ga ima na svoji farmi.

Coolidge je bil indijanskega plemena

New York, 17. januarja. Neki pastor je včeraj v cerkvi pridigal, da je bil bivši predsednik Coolidge indijanskega pokoljenja iz česar se razlaga njegova nenavadna molčečnost.

* 100,000 delavcev je v Kodanju zgubilo delo, ker so se branili vzeti 20 odstotno znižanje plač.

MALI OGLASI

Proda se

radi odhoda iz mesta nova kuhinjska peč in pohištvo za jedilno sobo. Naprodaj je tudi Duplex Premier čistilec. 1163 E. 78th St.

V najem se da

lepo in čedno stanovanje, 5 sob, spodaj, vse ugodnosti, jako poceni. Stanovanje je na 6230 Carl Ave. Drugo stanovanje, 5 sob, zgorej, na 1099 E. 64th St. Najnižja cena, toda oglasijo se naj plačniki, ne taki, da bi zastonj stanovali. Vprašajte na 6614 St. Clair Ave. (15)

Farme naprodaj ali za zamenjat

5 akrov, cena $1,500. 26 akrov $2700. 45 akrov $4500. 67 akrov $5500. 91 akrov $6500. 100 akrov $4500. 110 akrov $3500. 130 akrov $8000. 148 akrov $3000.

Vsaka izmed teh farm ima poslopja, živino in orodje.

M. Jalovec
19404 Mohican Ave.
Kenmore 4597-J (17)

Stanovanje se odda

v najem, več stanovanj, po dve, tri in pet sob, s kopališčem. Velika garaža za več avtomobilov. Na računa najemnine se vzame tudi knjiga International Loan Association. Pozve se na 1100 E. 63rd St. (18)

CONAN DOYLE:

Dolina strahu in groze

Njegovi sobratje niso mogli razumeti, čemu McMurdo še dela, ko ima vendar na razpolago vsa sredstva za življenje, toda on jim je pojasnil, da če se ne bi lotil kakega poštenega dela, s katerim se vsaj na videz preživlja, bi imel kmalu policijo na vratu.

In res, neki policist je bil že za njim, toda dobra sreča je hotela, da mu je ta avantura prinesla več koristi kot škode. Po onem prvem večeru pri McGinty, je bilo malo večerov, da McMurdo ne bi bil v njegovem salunu. S svojim drznim nastopom in svojo zgovornostjo se je vsem priljubil, toda kmalu ga je neki incident dvignil še mnogo višje v očeh sirovih pajdašev.

Ko je stal nekega večera McMurdo za baro McGintyjevem salunu, je vstopil v salun neki mož v uniformi policista. Čim je policist vstopil, je za hip zavladal med pivci molk.

"Kozarček whiskyja, kajti noč je strupeno mrzla," je dejal policist bartenderju. "Midva se menda še nisva srečala, gospod svetovalec," je rekel nato policist ter se obrnil k McGintyju, ki je stal oblastno koncem bare.

"Kaj niste vi novi kapetan?" je vprašal McGinty.

"Tako je. In zanašam se na vas, svetovalec, in na ostale meščane, da boste pomagali vzdrževati mir in red. Moje ime je Marvin."

Policijski kapetan je izpil svoje žganje ter se obrnil, da odide, tedaj pa se je njegov pogled ustavil na McMurdu, ki je stal v bližini. "Hello! Hello!" je vzkliknil kapetan. "Glej, glej, tu je pa nek stari znanec!"

McMurdo je naglo odstopil. "Jaz nisem bil še nikoli vaš prijatelj, niti ne prijatelj kakega drugega policista," je rekel.

"Saj ni potrebno, da je znanec vedno tudi prijatelj," je rekel kapetan ter se zarežal. "Vi ste Jack McMurdo iz Chicage, to je tako gotovo, kakor je enkrat ena — ena, in nikar ne tajite!"

McMurdo je skomignil z rameni.

"Saj ne tajim," je rekel. "Kaj mislite, da se sramujem svojega imena?"

"Well, ne vem, toda dovolj vzroka bi imeli za to."

"Kaj, pri vseh hudičih, pa mislite reči s tem?"

"Nu, nu, Jack, mene ne boste premotili! Preden sem prišel v to prokleto premogovno luknjo, sem bil policist v Chicagi, in kadar enkrat vidim čikaškega "kruka," ga tudi vedno zopet spoznam."

McMurdo je prebledel. "Pa niste vi Marvin, iz čikaške policijske centrale?"

"Da, prav isti stari Ted Marvin, ki vam je tudi zdaj na razpolago. Veste, v Chicagu še nismo pozabili tiste afere z Jonasom Pintom."

"Jaz ga nisem ustrelil."

"Ne? Well, njegova smrt vam je prišla zelo prilično. Ampak, le potolažite se! Kar je bilo, je bilo! Naj ostane med nama, toda nekaj vam povem, dasi bi morda storil bolje, če bi zamolčal. Veste, proti vam niso mogli naprtiti dovolj jasnega slučaja, zato so morali zavreči obtožbo in Chicago vam je danes zopet odprt."

"Hvala za pojasnilo, toda sem prav zadovoljen tu, kjer sem."

"Well, kakor hočete. Prinesel sem vam dobro vest, in ves pasji ste, če se mi zanjo ne zahvalite."

"Hm, morda menite dobro, zato se vam zahvaljujem," je zamrmral McMurdo.

"že prav, dokler vidim, da se pošteno preživljate," je rekel kapetan. "Ampak pri Bogu, ne podstopite se še enkrat kaj podobnega, kajti potem ne pridete tako dober kup odtod! Torej lahko noč vsem skupaj, lahko noč McGinty!"

Policijski kapetan je odšel iz saluna, toda prej je še ustvaril v njem novega junaka. O McMurdovih dejanjih v daljnem Chicagu se je že prej sušljalo in namigavalo. On je na vsa taka in podobna poizvedovanja odgovarjal s smehljajem, kakor človek, ki je skromen in noče, da bi se proslavljalo njegovo veličino. Pivci so se zdaj zbrali okoli njega ter mu prisrčno stiskali roko. Odslej je bil res svoboden mož v okraju.

V soboto večer je bil McMurdo predstavljen društvenikom. Menil je, da bo sprejet brez vsakih ceremonij, toda se je zelo motil. Bratje so se zbrali v veliki dvorani Unijskega doma. Društvo v Vermisi je štelo kakih šestdeset članov, toda v dolini so bila tudi še druga društva, tako da je pripadalo k organizaciji v Vermisa dolini vsega skupaj kakih pet sto članov.

V dvorani so društveniki posedli okoli dolge mize. Poleg te mize je stala druga miza, na katero so se s poželjivimi pogledi obračale oči društvenikov, kajti ta miza je bila obložena s steklenicami in kozarci. Koncem mize je sedel predsednik ali "telesni mojster" McGinty, pokrit s črno čepico, okoli vratu in preko ram pa mu je visela višnjeva štola, tako da je bil podoben nekakemu svečeniku, ki predseduje diaboličnemu obredu. Na desni in levi poleg njega so sedeli ostali društveni odborniki, med katerimi je bil tudi Ted Baldwin. Vsi so nosili na sebi znake svojega urada.

Večinoma vsi so bili možje zrele starosti, toda ostali del družbe je obstojal iz mladih fantov, starih od osemnajst do petindvajset let; ti so bili vedno pripravljeni agentje za izpolnovanja povelj starejših.

V svoji sirovi naravi so smatrali naravnost za viteško, ako so se mogli prostovoljno zglasiti za storiti zlo kakemu človeku, ki jim ni nikoli ničesar prizadel ali katerega v mnogih slučajih niso niti še nikoli v svojem življenju videli. Ko je bil enkrat zločin izvršen, so se celo med seboj prerekali, kdo je zadal usodepolni udarec in zbijali so sirove dovtipe o umorjenem človeku.

Izprva so delali vse skrivaj in previdno, toda ob času, ko se je vršila ta zgodba, so postali drzni in njihova zlodejanja so bila skoraj javna, kajti neprestano izjalovljanje pravice jim je dokazalo, da se, na eni strani, nobena priča ne upa pričati proti njim, dočim so imeli, na drugi strani, nebroj prič, ki so bile pripravljene pričati njim v prilog, in polno blagajno, iz katere so mogli zajemati, da so mogli najeti najboljše zagovornike v državi.

McMurdu so namignili, da se bo moral podvreči gotovi proceduri, toda kakšen je prav za prav ta postopek, tega mu ni nihče povedal. Zdaj sta ga prijela dva društvena brata ter ga odvedla v sobo, ki je bila poleg dvorane. Skozi tenko steno, ki je ločevala sobo od dvorane, je mogel slišati glasove v dvorani in parkrat je slišal izgovoriti tudi svoje ime, vsled česar mu je bilo jasno, da razpravljajo o njegovi kandidaturi. Nato pa je vstopil neki društvenik, ki je imel z zlatom pretkano naramnico preko svojih prs.

"Telesni mojster je ukazal, da se kandidatu zaveže oči in da se ga privede v dvorano!"

Možje so mu slekli njegov suknjič, zavihali desni rokav nad laket ter zvezali roki nad lakti. Zatem so mu potisnili preko glave nekako črno vrečo, ki je popolnoma pokrila njegov obraz in oči, tako da ni mogel ničesar videti. Nato so ga odvedli v dvorano.

McMurdo je slišal nejasno mrmranje skozi vrečo, ki jo je imel na glavi, nato pa glas telesnega mojstra, McGintyja, ki je vprašal:

"Jack McMurdo, ali ste že član organizacije Svobodnih mož?"

McMurdo je molče prikimal.

"Ali je številka vašega društva 29, Chicago?"

McMurdo je spet prikimal.

"Temne noči so neprijetne," je rekel glas.

"Da, za tujce, ki potujejo," je odvrnil McMurdo.

"Oblaki so grozeči."

"Da, pripravlja se k viharju."

"Ali ste, bratje, zadovoljni?" je vprašal telesni mojster.

Vsi so pritrjevalno zamrmrali.

"Vidimo, brat, po naših vprašanjih in vaših odgovorih, da ste res eden naših," je rekel McGinty. "Toda zdaj morate prestati še neko preizkušnjo. Ali ste pripravljeni?"

"Da."

"Ste-li močnega srca?"

"Sem."

"Preizkusite ga!"

V tem trenotku mu je nekdo iztegnil razgaljeno desnico, v naslednjem hipu pa ga je strašno zabolelo. Toliko da se ni enosvestil, toda trdno je stisnil zobe, da ni zavpil vsled bolečine.

"Prenesti morem več kot to," je rekel.

Zdaj je bilo slišati glasen aplavz. Boljše ni še nihče prestal preizkušnje kakor jo je on. Roke so ga pričele trepljati po hrbtu in vreča mu je bila sneta z glave. Stal je smeje in mežikaje med brati, ki so mu čestitali. Na podlaktju je imel vžgano društveno znamenje.

"Še zadnjo besedo, brat McMurdo," je rekel McGinty. "Vi ste že prisegli prisego lojalnosti in zvestobe, torej ali veste, da pomeni prelom te besede — smrt?"

"Vem."

"In se podvržete ukazom in odredbam telesnega mojstra?"

"Da."

"Torej vas v imenu društva št. 441, Vermisa, sprejemam kot društvenega člana z vsemi pravicami in dolžnostmi. Ti pa, brat Scanlan, odpri buteljke ter natoči kozarce, da pijemo na zdravje našega vrednega brata."

McMurdu so prinesli njegov suknjič, toda preden ga je oblekel, je pogledal svoje desno podlaktje, ki je zelo oteklo. Tamkaj je opazil vžgano znamenje: krog, v katerem se je nahajal trikot; bilo je rdeče in nabreklo od razbeljenega železa. Nekateri bratje so si zavihali rokave ter mu pokazali svoja lastna znamenja.

"Tudi mi jih imamo," so rekli, "toda nihče ni te stvari tako moško prenesel kot ti."

Ko je zmanjkalo pijače, ki je sledila ustoljčenju, se je nadaljevalo z društvenimi zadevami.

"Najprej moram prebrati pismo divizijskega mojstra Windle-a iz Merton county, od društva št. 249," je rekel McGinty. "Pismo slove:

"Cenjeni:- Pri tvrdki Andrew Rae & Sturmash, lastnikom premogovnikov, je treba opraviti neko delo. Spominjali se boste, da nam vaše društvo dolguje uslugo za zadevo onega policista, ki smo jo mi opravili za vas lansko jesen. Pošljite torej dvoje zanesljivih mož, ki naj se zglasita pri našem blagajniku Higginsu, čigar naslov vam je znan. On jima bo povedal, kaj jima je storiti. Vaš za svobodo, —J. W. Windle, D.M.A.O.F."

"Windle nam ni nikoli odrekel, ako smo ga vprašali, naj nam posodi enega ali dva moža, zato mu moramo tudi mi ustreči," je rekel McGinty, za hip premolknil ter pogledal okoli sebe. "Kdo se zglasi prostovoljno?"

Več mladih mož je dvignilo roke. Telesni mojster jih je pogledal z nekakim ponosom.

"Torej boš šel ti, Tiger Cormac. Ako boš tako dobro opravil, kakor si opravil svoj zadnji posel, bo vse prav. In ti, Wilson."

"Toda jaz nimam revolverja," je rekel prostovoljec, ki ni bil še niti dvajset let star.

"To bo tvoje prvo delo, ne? ne? Well, bo velik začetek zate. Kar se tiče revolverja, se nič ne boj: dobil ga boš. Ako se priglasita v pondeljek, bo dovolj časa. Prepričana bodita, da bosta sijajno sprejeta, ko se vrneta."

"Ali je kaka nagrada to pot?" je vprašal Cormac, močan, plečat, temnopolt, divje izgledajoč mlad mož, čigar divjost mu je pridobila vzdevek "Tiger."

"Nikar se ne brigaj za nagrado! To opravita za čast stvari. Ko bo delo opravljeno, se bo morda našlo na dnu par dolarjev."

(Dalje prihodnjič.)

IGRALNE KARTE

Zavojček igralnih kart v Ameriki vsebuje navadno 52 kart, v Hindustanu 120 in na Kitajskem samo 32. Španske igralne karte pa nimajo kraljice.

JUBILEJI

(Nadaljevanje z 2. strani)

po več kilogramov, paličice pa so imeli lesene. Bil je to pravi del pohištva, ki se je dedoval od rodu do rodu. Šele kasneje so bile uvedene železne paličice, izrezljali so držaje in okrasili blago; posebno ženski svet je začel krasiti robove, držaj, menjavati stil in velikost, tako da so se končno izoblikovali dežniki v današnje ženske "senčnike." Danes je dežnik last vseh narodov in stanov. Mnogo dovtipov se vrti na račun velikih kmečkih dežnikov, prav tako tudi na račun profesorjev, ki jih kaj radi pozabljajo, toda sleherni človek mora priznati, da je dežnik izredne vrednosti za slehernega človeka — vsaj, kadar dežuje!

Stoletni jubilej praznuje letos tudi pero. Sicer se je pojavilo kovinasto pero že leta 1830, toda bilo je tako drago in je bilo hkrati tako slabo, da je večina razumništva ostala zvesta gosjemu peresu. Šele leta 1832 je prišlo na trg pero z lesenim držalom, takrat pa so takoj vsi pisarji pokupili to praktično novost in zavrgli gosja in puranova peresa. — Nalivno pero, ki se danes tako širi med inteligenco, ni nov izum, marveč je še starejše kot jekleno pero. že v 17. in 18. stoletju so rabili nalivna peresa, toda radi draginje so bila pristopna le bogatinom. Sicer pa so taka peresa hitro zarjavela in na ta način postala nerabna. Problem nalivnega peresa so rešili šele takrat, ko so nadomestili jekleno pero z zlatim in to zaščitili z iridijem.

To leto praznujemo tudi stoletnico, odkar kadimo cigarete. Do 1832, leta so kadili le cigare in pipe. No, pri obleganju Akke (1832) je zmanjkalo egipčanskim vojakom pip, pa so si zavijali tobak v papir in tako kot prvi kadili "cigarete." Ne dolgo za tem je že nastala prva industrija za izdelovanje cigaret, nakar je našla cigareta pot v vse sloje in v vse kraje.

ZEMLJA SLOVENCEV

(Nadaljevanje iz 3. strani)

pravice, delež na gozdovih, vodne pravice in lastno sodstvo. V tistih časih niso poznali brezposelnosti, ampak so ljudi iz kmečkega stanu naravnost vabili na delo v rudnike. Valvazor o socialnih razmerah tedanjih slovenskih rudarjev ne piše. Pač pa je gotovo, da je rudarska socialna zakonodaja, kakršna je bila v Nemčiji, Franciji in na Španskem, veljala tudi pri nas. Še v sredi 15. stoletja so rudarji in plavžarji imeli splošno le šesturni delavnik. Vsake nadure so bile prepovedane. Noben rudar ni smel opraviti dveh "šihtov" zaporedoma. Šele proti koncu 16. stoletja je bil sporazumno uveljavljen osemurni delavnik v dveh oddelkih po štiri ure. O plači pa je odločalo delavstvo samo, ali hoče biti plačano na dan ali na akord. Vsi prazniki, katerih tedaj ni bilo malo, so bili plačani. Za veliko noč, binkošti in božič so imeli rudarji po pol tedna plačanega dopusta. Rudarja ni smel nihče svojevoljno aretirati. Rudarji so imeli povsod svojo lastno rudarsko tržnico (nekak konzum). V tej tržnici ni smel kupovati nihče drugi kakor samo rudarji. Najstrožje je bilo prepovedano podjetnikom, njihovim uradnikom in krčmarjem od rudarjev kupovati na rudarski tržnici kupljeni živež. Na ta način je tedanja zakonodaja skrbela rudarjem za dobre plače in obenem za nizke cene živilom. Hkrati je bilo s temi določbami onemogočeno vsako izkoriščanje rudarjev od strani špekulantov.

*

V dneh sedanje strašne stiske, ki tare slovenskega kmeta, obrtnika in delavca, se nam opisana doba pred 250 leti v gospodarskem oziru zdi kakor zlata doba slovenskega naroda.

Ozdravil očeta revmatizma

J. F. Kotrich, zobozdravnik, 934 Center St., soba št. 706, Chicago, Ill., poroča, da je njegov oče, ki je trpel na revmatizmu veliko let in je potrošil nad $1,500 z zdravljenjem, je dobil predpis nekega starega zdravnika iz Dunaja, kateri je ustavil bolečine popolnoma. Ker pozna trpljenje, ki ga ta bolezen povzroča, Dr. Kotrich pravi, da z veseljem pošlje vsakomur ta predpis onim, ki trpe na revmatizmu in mu pišejo ponj. Nobenih stroškov in ne obveznosti.

ZA VAŠO KNJIGO

Ako imate vlogo v THE INTERNATIONAL SAVINGS & LOAN CO., CUSTODIAN, CITY SAVINGS & LOAN CO. ali v kaki drugi posojilnici, vam damo dolar za dolar za vašo knjigo, ako kupite pohištvo, karpete, peči, postelje, žimnice, peresa, električne pralne stroje, pometače, električne ledenice, radio aparate. Lahko zamenjate vso vlogo ali samo del. Ta ponudba je samo za določen čas. Pokličite KEnmore 4237, ali se oglasite v uradu pri

MR. J PERUSEK

15815 Corsica Ave., blizu E. 156. ceste

Tri ceste južno od Euclid Beach

33 OBLETNICA-RAZPRODAJA 33

ZADNJI DAN V SOBOTO

Največja razprodaja—cene znižane v razmerju z vašo denarnico. Velika izbera in jako dober kup. Posebno nizke cene na moških črnih oxfords.

Ženski sliperji, $3.00 do $5.00, sedaj **98¢**

Sliperji za doma, razne mere, $1.00 do $1.75, sedaj **59¢**

drugi samo po **29¢**

Ženski rujavi suede oxfords, $2.25, sedaj **89¢**

Moški delovni čevlji, $2.50 do $3.00, sedaj **$1.65**

Prej $3.50, sedaj **$2.00**

Otroški čevlji, $2, sedaj **59¢**

Otroški čevlji, mere 1 do 5½, $2.50 do $3.00, sedaj **$1.79**

Ženski strap, sliperji, $2.50 do $3.50, sedaj **$1.98**

Moški oxfords in čevlji, $3.00 do $6.00, sedaj **$1.95 do $2.95**

Otroški čevlji in oxfords male mere, 9 do 13½, velike mere, 1 do 5 **98¢**

Ne zamudite okoristiti se s temi skrajno znižanimi cenami

Frank Suhadolnik

6107 St. Clair Ave.

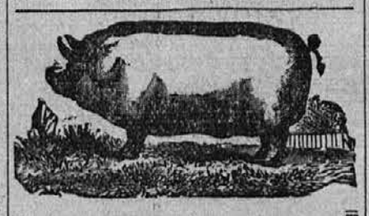

Debeli prešiči naravnost z dežele

Vseh velikosti, živi ali osnaženi, pregledani od mesta in jih pripeljemo kamor želite. Meso v kosih, šunke, plečeta, loins in vse druge stvari se dobe vsak torek in petek, koljemo pa vsak pondeljek in četrtek. Pridite in izberite si sami.

H. F. HEINZ

Vine St., Willoughby, O.

Tel. Wickliffe 110-J-2

WILLIAM A. VIDMAR

SLOVENSKI ODVETNIK

212-214 Engineers Bldg.
Tel. MAin 1195

URE: 9 do 5

Pondeljek, torek, četrtek od 6:30 do 8. in v soboto od 2 — 4, 6:30 — 8

1084 E. 67th St.

HEnderson 5635

LED IN PREMOG

TOČNA POSTREŽBA

JOSEPH KERN

SLOVENSKI RAZVAŽALEC LEDU IN PREMOGA

1194 E. 167th St.

Pokličite: KEnmore 4381

SELITEV

John Oblak

1161 E. 61st St.

Tel. HEnderson 2730

(Wed. Fri.)

Dr. A. L. Garbas

SLOVENSKI ZOBOZDRAVNIK

6411 St. Clair Ave.
v Slov. Nar. Domu
soba št. 10

Tel. HEnderson 0919

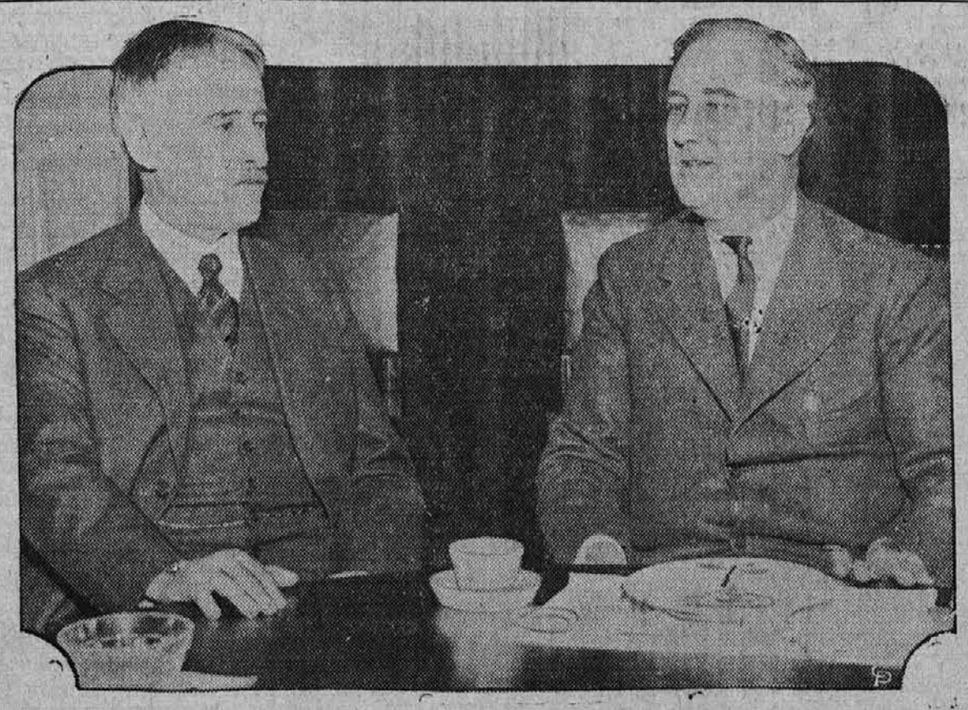

Nekaj takega se tudi ne zgodi vsak dan. Novo izvoljeni predsednik Zed. držav, Roosevelt, je povabil na razgovor na svoj dom vladnega tajnika Hooverjeve administracije, Stimsona. Razgovor se je sukal o ameriški zunanji politiki in Stimson je radevolje dal vsa pojasnila, dasi ve, da bo moral 4. marca iz kabineta, ko nastopi vlado nova administracija.